

วันที่รับบทความ : 05/08/2563
วันแก้ไขบทความ : 09/09/2563
วันที่ตอบรับบทความ : 09/10/2563

วารสารสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Journal of Allied Health Sciences Suan Sunandha Rajabhat University

การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม

ชินวัตร คำหา^{1*}, วุฒิพงศ์ ภัคติกุล²

นิสิตหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์²

E-mail: chinny4you@hotmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำการศึกษา 2 ระยะ ระยะที่ 1 ประชากรในการศึกษาคั้งนี้คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มหาวิทยาลัยนครพนม จำนวน 54,312 คน สุ่มตัวอย่างได้ 420 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อสำรวจพฤติกรรมการบริโภค ทักษะการปฏิเสธ และปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำการวิเคราะห์หาปัจจัยทำนายทักษะการปฏิเสธ โดยใช้สถิติ สหสัมพันธ์ การถดถอยเชิงพหุคูณ ระยะที่ 2 นำข้อค้นพบมาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ร้อยละ 70.0 มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับที่มีความเสี่ยง ร้อยละ 42.8 มีคะแนนทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อยู่ในระดับปานกลาง (28.2 ± 8.09) การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกจำนวน 4 ค่า ได้แก่ ความรู้ ค่านิยมทัศนคติ และปัจจัยด้านเวลา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.656, 0.295, 0.194 และ 0.209 ตามลำดับ ($p < 0.0001$) และมีความสัมพันธ์กันทางลบ จำนวน 3 ค่า ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านเวลา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.747, 0.217 และ 0.561 ตามลำดับ ($p < 0.0001$) ปัจจัยที่มีผลต่อทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มี 6 ตัวแปร ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจด้านสถานที่ ด้านสังคม ความรู้เรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ค่านิยม และ เวลา สามารถร่วมกันพยากรณ์ทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ร้อยละ 87 ($R^2 = 0.870$, $F = 7.209$ และ $P < 0.001$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.933 ดังนั้นจึงได้สร้างเป็นโปรแกรมการเรียนรู้แนวคิด Two-Generation Approach และเพิ่มเติมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลเข้าไปด้วย จากนั้นจัดทำเป็นคู่มือเพื่อนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

คำสำคัญ : โปรแกรมการเรียนรู้, ทักษะการปฏิเสธ, เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ

Development of Learning Programs to Improve Drink Refusal Skills in Vocational School Students, Nakhon Phanom University

Shinnawat Khamhar^{1*}, Wutti Phong Phakdeekul²

Master of Public Health Kasetsart University¹

Assistant Professor Faculty of Public Health Kasetsart University²

E-mail: chinny4you@hotmail.com*

ABSTRACT

The objective of this research was to develop the learning program to improve drink refusal skills. The research was divided into two phases - Phase 1: the population was 54,312 vocational certificate students at Nakhon Phanom University. Of all, 420 samples were randomized and surveyed by a questionnaire which was to examine alcohol drinking behavior, drink refusal skills, and factors that affect alcohol consumption. Data analysis was done by multiple regression to find out the factors that can predict drink refusal skills. Followed by, Phase 2 referred to the findings to develop the learning program. The research revealed that samples used to drink alcohol with an alcohol content of 70%, drinking behavior was at a Hazardous drinking level (42.8%), drink refusal skills score was at a medium level (28.2±8.09). Besides, the results of a Multiple Regression Analysis found four positive predictive value of factors - knowledge, values, attitude, and time factor with the indicated value of 0.656, 0.295, 0.194, and 0.209 respectively ($p < 0.0001$), and three negative predictive value of factors - economic, social, and time with the value of multiple correlation coefficient 0.747, 0.217, and 0.561 respectively ($p < 0.0001$). The results proved that six factors associated with drink refusal skills consisted of economic, place, social, knowledge of alcohol, value, and time with 87 prediction of drink refusal skills ($R^2 = 0.870$, $F = 7.209$ and $P < 0.001$) The value of multiple correlations was equal to 0.933 which can initiate the learning program, apply the Two-Generation Approach, add on activities related to influenced factors, present to the related organization onwards.

Keywords: Learning Programs, Refusal Skills, Alcohol drinking

* Corresponding Author

บทนำ

ในปัจจุบัน ปัญหาของวัยรุ่นในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีเพิ่มมากขึ้น ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก⁽¹⁾ รายงานว่า ในปี พ.ศ. 2559 ประชากรไทย 10,009 คน ตายด้วยโรคตับแข็ง 6,759 คน ตายด้วยอุบัติเหตุจราจรทางถนน และ 5,680 คน ตายด้วยโรคมะเร็งที่มีสาเหตุสัมพันธ์กับแอลกอฮอล์ และชายไทยร้อยละ 10.0 และหญิงไทยร้อยละ 0.9 ป่วยด้วยภาวะความผิดปกติจากการดื่มสุรา จากรายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รายจังหวัด พ.ศ. 2560⁽²⁾ ระบุว่า เยาวชนร้อยละ 23.9 เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา โดยในกลุ่มนี้ระบุว่าเป็่นนักดื่มประจำถึงร้อยละ 3.3 และสาเหตุหลักของการเริ่มดื่มมี 3 ประการ ได้แก่ ตามอย่างเพื่อนหรือเพื่อนชวนดื่ม (ร้อยละ 38.8) อยากทดลองดื่ม (ร้อยละ 29.1) และเพื่อเข้าสังคมหรือการสังสรรค์ (ร้อยละ 20.5) ในส่วนของสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของจังหวัดนครพนม พบว่า มีนักดื่มในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 31.8 นอกจากนี้ยังพบความชุกของนักดื่มอายุ 15- 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.3 ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 26 ของทั้งประเทศ ซึ่งถือได้ว่ามีสถานการณ์ที่ค่อนข้างรุนแรง

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนนั้น สาเหตุส่วนใหญ่คือเพื่อนชักชวนให้ดื่ม และอยากทดลองดื่ม การแก้ไขปัญหาหากใช้การณรงค์และการให้ความรู้ จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาที่นำโปรแกรม

เสริมสร้างสมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธการดื่มต่อพฤติกรรมกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ที่มีพฤติกรรมกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า การเสริมสร้างสมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธการดื่มแอลกอฮอล์สามารถทำให้พฤติกรรมกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นลดลงได้⁽³⁾ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาผลของการสร้างเสริมสมรรถนะแห่งตนต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ และทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนประถมศึกษาชายพบว่า กลุ่มทดลองมีทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁽⁴⁾ ดังนั้นหากวัยรุ่นได้รับการส่งเสริมในการสร้างความมั่นใจ จนสามารถปฏิเสธคำชักชวนของเพื่อนให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยไม่เสียสัมพันธภาพได้นั้น วัยรุ่นก็จะสามารถลดพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ และนอกจากนี้จากการศึกษาการสร้างโปรแกรมการฝึกอบรมโดยใช้แนวคิด Two - Generation Approach⁽⁵⁾ คือการนำคนสองวัยระหว่างผู้ใหญ่และเด็กมาเรียนรู้ร่วมกัน จะส่งผลทำให้เกิดการพูดคุยสื่อสารกันในกลุ่ม เกิดการความคิดร่วมกันอีกด้วย

จากสถานการณ์และปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนี้ การสร้างทักษะการปฏิเสธจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น นักศึกษาจึงควรได้รับการส่งเสริมหรือฝึกทักษะในการปฏิเสธ จนเกิดความมั่นใจในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในนักศึกษาระดับ

อาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนมนี้ จะสามารถใช้ เป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาในการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ และปัจจัยที่มีผลต่อทักษะการปฏิเสธ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ในการ สร้างเสริมทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ระเบียบวิธีวิจัย

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อสำรวจพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ทักษะการปฏิเสธ และปัจจัยที่มีผลต่อ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประชากรในการ การศึกษาคั้งนี้คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 - 3 มหาวิทยาลัยนครพนม ปีการศึกษา 2558 จำนวน 54,312 คน สุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาด 420 คน โดยใช้การสุ่มด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน ดังนี้ 1. พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำแนกตามความเสี่ยง 3 ระดับคือ 1.1 การดื่มแบบมี ความเสี่ยงต่ำ (low risk drinking) คือ ดื่มไม่เกิน 4 ดื่มมาตรฐานต่อวัน 1.2 การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีความเสี่ยง (Hazardous drinking) คือมากกว่า 4 ดื่มมาตรฐาน แต่ไม่เกิน 6 มาตรฐานต่อวัน และ

1.3 การดื่มแบบอันตราย (Harmful use) คือ มากกว่า 6 ดื่มมาตรฐานต่อวัน⁽⁶⁾ 2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นตัวแปร Rating Scale (เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วย มาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และ เห็นด้วยน้อยที่สุด) ประกอบด้วยความรู้ทัศนคติ ค่านิยม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (ราคา, โปรโมชัน และของแถม) ปัจจัยด้านสังคม (เพื่อน, สื่อ, การณรงค์ และ กฎหมาย) ปัจจัยด้านสถานที่ (บรรยากาศ, วงดนตรี, พนักงานเสิร์ฟ และการเข้าถึง) และปัจจัยด้านเวลา (ช่วงการสอบ และเทศกาลหรือประเพณีต่างๆ) โดยแปลผลข้อมูลคะแนน แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย และ 3. แบบทดสอบทักษะ การปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยให้เลือกให้ตรงกับความคิดเห็นของตนเองเพียง 1 ข้อ การแปลผล คือ ถ้าไม่ปฏิเสธและยอมทำตามเพื่อนชักชวน หรือ ปฏิเสธแต่แสดงเหตุผลที่ คือ ไม่เหมาะสม ถ้าปฏิเสธ แต่ไม่แสดงเหตุผลและความรู้สึกของตนเองประกอบ เหตุผล คือ เหมาะสมน้อย ถ้าปฏิเสธประกอบเหตุผล และความรู้สึกของตนเองได้อย่าง คือ เหมาะสมปาน กลาง ถ้าปฏิเสธประกอบเหตุผล ความรู้สึก หรือปฏิเสธ ข้ำ หรือ มีการผัดผ่อนหรือต่อรอง คือ เหมาะสมมากที่สุด นำมาแปลผลข้อมูลคะแนน แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และสหสัมพันธ์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ระยะที่ 2 นำผลการศึกษาที่ได้ มาพัฒนา โปรแกรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะในการปฏิเสธ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำข้อมูลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อทักษะการปฏิบัติเสริมเพิ่มเติมประเด็นหัวข้อในการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมและยกร่างโปรแกรมการเรียนรู้ 2. นำร่างโปรแกรมการเรียนรู้ เสนอผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบงานควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม ผู้รับผิดชอบงาน พรบ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สถานีตำรวจจังหวัดนครพนม และเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานปกครองจังหวัดนครพนม เพื่อขอความคิดเห็นเพิ่มเติมและนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป 3. ปรับปรุงโปรแกรมการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์ตามคำแนะนำและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และประเมินเปรียบเทียบกับรูปแบบโปรแกรมการเรียนรู้เดิม และ 4. จัดทำคู่มือการฝึกอบรมโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะการปฏิบัติเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มนักศึกษาต่อไป

ผลการวิจัย

จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 420 คน พบว่า เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ร้อยละ 70.0 โดยในกลุ่มที่เคยดื่มระบุว่า มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความเสี่ยง (Hazardous drinking) มากที่สุดร้อยละ 42.8 รองลงมาคือ การดื่มแบบมีความเสี่ยงต่ำ (low risk drinking) ร้อยละ 32.6 และการดื่มแบบอันตราย (Harmful use) ร้อยละ 2.6 ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์ค่าคะแนนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ทัศนคติ ค่านิยม ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านสถานที่ ปัจจัยด้านเวลา และทักษะการปฏิบัติเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.7±5.10.7, 3.1±1.10, 3.3±0.96, 3.2±1.41, 3.3±0.97, 3.4±0.87 และ 3.5±1.05 ตามลำดับ มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของปัจจัยด้านเศรษฐกิจ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.1±0.97 มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ปัจจัย	Mean	S.D.	ระดับ
ความรู้เรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	3.7	1.07	ปานกลาง
ทัศนคติส่วนบุคคลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	3.1	1.10	ปานกลาง
ค่านิยมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	3.3	0.96	ปานกลาง
ด้านเศรษฐกิจ	4.1	0.97	สูง
ด้านสังคม	3.2	1.41	ปานกลาง
ด้านสถานที่	3.3	0.97	ปานกลาง
ด้านเวลา	3.4	0.87	ปานกลาง
ทักษะการปฏิบัติเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	3.5	1.05	ปานกลาง

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตัวแปร	ทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
ความรู้เรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	0.656**	<0.0001
ทัศนคติส่วนบุคคลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	0.295**	<0.0001
ค่านิยมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	0.194**	<0.0001
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	-0.747**	<0.0001
ปัจจัยด้านสังคม	-0.217**	<0.0001
ปัจจัยด้านสถานที่	-0.516**	<0.0001
ปัจจัยด้านเวลา	0.209**	<0.0001

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก จำนวน 4 ค่า คือ ความรู้ ค่านิยม ทัศนคติ และปัจจัยด้านเวลา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.656 ($p < 0.0001$), 0.295 ($p < 0.0001$), 0.194 ($p < 0.0001$) และ 0.209 ($p < 0.0001$) ตามลำดับ และมีความสัมพันธ์กันทางลบ จำนวน 3 ค่า คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านเวลา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.747 ($p < 0.0001$), 0.217 ($p < 0.0001$) และ 0.561 ($p < 0.0001$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตัวแปร	b	β	T	P - value
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	-1.230	-0.595	-15.215	<0.001
ปัจจัยด้านสถานที่	-1.845	-0.455	-12.860	<0.001
ปัจจัยด้านสังคม	0.851	0.180	9.094	<0.001
ความรู้เรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	0.453	0.298	7.627	<0.001
ค่านิยม	0.203	0.126	3.307	<0.001
ปัจจัยด้านเวลา	0.794	0.051	2.685	0.008
ค่าคงที่ (a) = 27.408	R=0.933	R ² = 0.870	Adjusted R ² 0.868	F = 7.209
P - value < 0.0001				

จากนั้นได้นำตัวแปรมาทำการวิเคราะห์ เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ด้วยวิธี Multiple Linear Regression แบบ Stepwise พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสถานที่ ปัจจัยด้านสังคม ความรู้ ค่านิยม และปัจจัยด้านเวลา มีผลต่อทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ โดยสามารถเขียนแทนสมการถดถอย พหุคูณเชิงเส้นตรง ซึ่งเป็นสมการทำนายในรูป ค่ะแนนดิบ ได้ดังนี้ $\hat{Y} = 27.408 + (-1.230(\text{ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ})) + (-1.845(\text{ปัจจัยด้านสถานที่})) + (0.851(\text{ปัจจัยด้านสังคม})) + (0.453(\text{ความรู้เรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์})) + (0.203(\text{ค่านิยม})) + (0.794(\text{ปัจจัยด้านเวลา}))$ และสามารถเขียนแทนสมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงซึ่งเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ $Z = (-0.595)(\text{ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ}) + (-0.455)(\text{ปัจจัยด้านสถานที่}) + (0.180)(\text{ปัจจัยด้านสังคม}) + (0.298)(\text{ความรู้เรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์}) + (0.126)(\text{ค่านิยม}) + (0.051)(\text{ปัจจัยด้านเวลา})$ โดยที่ ตัวแปรทั้ง 6 ตัว สามารถร่วมกันพยากรณ์ ทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ได้ร้อยละ 87 ($R^2 = 0.870$, $F = 7.209$ และ $P < 0.001$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.933

การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

จากการศึกษาโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ใช้ในจังหวัดนครพนมนั้น จะดำเนินการจัดการอบรมโดยประชาคมงดเหล่าจังหวัดนครพนม ภายใต้

โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเยาวชนและประชาคมงดเหล่าจังหวัดนครพนม มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจของโทษของการดื่มสุราและปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น 2. พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเยาวชนเครือข่าย ในการจัดกิจกรรมรณรงค์ ให้สังคมรวมถึงเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันนโยบายสาธารณสุข รูปแบบเป็นกิจกรรมการจัดค่ายฝึกอบรม ระยะเวลา 3 วัน และเชิญวิทยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้สร้างค่านิยมในการไม่ดื่มแอลกอฮอล์ และจัดกิจกรรมรณรงค์ในชุมชน ซึ่งยังไม่มีความเหมาะสม ดังนั้นจึงได้มีการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด Two-Generation Approach⁽⁷⁾ คือ การนำคนสองวัยระหว่างผู้ใหญ่และเด็กมาเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากขึ้น ในการจัดกิจกรรมต่างๆ จึงต้องมีบุคคลจากหลายองค์กร เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จะส่งผลทำให้ผู้ใหญ่และเด็กได้เกิดความใกล้ชิดกัน เป็นการเชื่อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่และเด็ก ช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้นักศึกษาได้

2. ยกร่างโปรแกรมการเรียนรู้ โดยนำผลการศึกษาในระยะที่ 1 มาเพิ่มประเด็นหัวข้อในการจัดกิจกรรมเพิ่มเติม ซึ่งจากผลการศึกษาในระยะที่ 1 พบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสถานที่ ปัจจัยด้านสังคม ความรู้ ค่านิยม และปัจจัยด้านเวลา มีผล

ต่อทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยความรู้ที่กลุ่มตัวอย่างตอบผิดมากที่สุด คือ “เวลาในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์”, “การอนุญาตให้ขายได้ในหอพักนักศึกษา” และ “เครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถขายผ่านเครื่องขายอัตโนมัติ” ตามลำดับ ด้านค่านิยมพบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบว่า “ไม่แน่ใจมากที่สุด คือ “คนที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะไม่มีเพื่อนคบด้วย” รองลงมา คือ “การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้เราเป็นที่สนใจของคนรอบข้างมากยิ่งขึ้น” และ “การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตจากต่างประเทศทำให้ดูดี” ตามลำดับ ดังนั้นการจัดโปรแกรมการเรียนรู้จึงต้องเน้นหนักในประเด็นหัวข้อข้างต้นด้วย และในส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสถานที่ และปัจจัย

ด้านเวลานั้น จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ทั้งสิ้น ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาตามบริบทของประเทศไทย กลุ่มองค์กรภาครัฐ กลุ่มองค์กรภายในชุมชน กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสามลักษณะ คือ 1. การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการร้านค้า 2. ป้องปราบด้วยการออกตรวจ แนะนำ ตักเตือนผู้ประกอบการร้านค้าในชุมชน 3. การออกร่วมสนับสนุนกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น เช่น การจัดประชุมกำหนดกติกาหมู่บ้าน การจัดตรวจร้านค้า การขออัตรากำลังเสริมเป็นการเฉพาะกิจ ได้แก่ การออกร่วมรักษาความสงบเรียบร้อยในการจัดงาน เป็นต้น⁽⁸⁾

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบรูปการจรรูปแบบโปรแกรมการเรียนรู้เดิม และรูปแบบโปรแกรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใหม่

รูปแบบโปรแกรมการเรียนรู้เดิม	รูปแบบโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใหม่
1. บรรยายความรู้ สถานการณ์การบริโภค ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการประเมินอันตรายในการดื่ม โดยการชมวีดิทัศน์	1. เพิ่มความรู้ โดยเน้นหัวข้อด้านกฎหมาย คือ เวลาในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และสถานที่ห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การห้ามโฆษณา ลด แลก แจกแถม ตาม พรบ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 รวมถึงบทลงโทษด้วย
2. การสร้างค่านิยมในการไม่ดื่มแอลกอฮอล์ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มถึงประสบการณ์การดื่มแอลกอฮอล์ และนำเสนอในเพื่อนฟัง	2. การสร้างค่านิยมที่เหมาะสม โดยวิทยากรควรเน้นหนัก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นที่ว่า คนที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะไม่มีเพื่อนคบด้วย หรือมีเพื่อนน้อย , การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้เราเป็นที่สนใจของคนรอบข้างมากยิ่งขึ้น และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตจากต่างประเทศทำให้ดูดี ดูเป็นคนมีระดับ

3. ฝึกการปฏิเสธ โดยการแสดงบทบาทสมมติ ในการปฏิเสธคำชักชวนเมื่อเพื่อนชวนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3. การสร้างทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการแสดงบทบาทสมมติ ในการปฏิเสธคำชักชวนเมื่อเพื่อนชวนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ต้องประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1. ใช้คำพูดบอกถึงความรู้สึก เพื่อเป็นข้ออ้างประกอบเหตุผล
 2. การปฏิเสธ ต้องมีการแสดงออกด้วยคำพูดที่ชัดเจน และ
 3. รักษาหัวใจของผู้ชวน และควรกล่าวคำขอบคุณทุกครั้ง
- เมื่อผู้ชวนยอมรับการปฏิเสธ หากการปฏิเสธไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากถูกเข้าซื้อ ผู้ถูกชวนควรยืนยันการปฏิเสธด้วยท่าทางที่มั่นคง และควรหาทางออกเมื่อผู้ชวนเข้าซื้อ หรือพูดสับประมาท⁽¹⁰⁾

4. กิจกรรมรณรงค์ป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน โดยให้นักศึกษาร่วมกันผลิตสื่อรณรงค์ในชุมชน และเดินรณรงค์ร่วมกัน

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมวางแผนการรณรงค์ในชุมชนกับนักศึกษา และร่วมรณรงค์ให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการร้านค้า ออกตรวจ แนะนำ ตักเตือนผู้ประกอบการร้านค้าในชุมชน ตามพรบ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เพื่อลดปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสถานที่ ที่เข้าข่ายผิดกฎหมาย

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับมีความเสี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา⁽⁹⁾ ที่ระบุว่ากลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมการดื่มแบบมีความเสี่ยงมากที่สุดร้อยละ 42.8 เช่นกัน ในด้านทักษะการปฏิเสธ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มี 6 ตัวแปร คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ด้านสถานที่ ด้านสังคม ความรู้ ค่านิยม และ ปัจจัยด้านเวลา สามารถร่วมกันพยากรณ์ทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ร้อยละ 87 แต่มี 2 ตัวแปรที่เป็น

ปัจจัยด้านลบ ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (ราคา, โปรโมชัน และของแถม) และปัจจัยด้านสถานที่ (บรรยากาศ, วงดนตรี, พนักงานเสิร์ฟ และการเข้าถึง) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนชั้นมัธยมปลาย⁽¹⁰⁾ ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีของคนไทย เอื้อต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยนิยมจับกลุ่มสังสรรค์เฮฮาในเทศกาล และปัจจัยแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ถนนหนทาง การคมนาคม ร้านค้าสะดวกซื้อในชุมชนมีมาก มีแหล่งจำหน่ายหรือหาซื้อมาดื่มได้ง่าย เป็นต้น ผลการศึกษาคั้งนี้ จะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจ พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการใช้แนวคิด Two – Generation Approach มาใช้ในการออกแบบโปรแกรมการเรียนรู้ นั้น ต้องประกอบด้วย 10 ขั้นตอน ได้แก่ 1.หลักการและเหตุผล 2.วัตถุประสงค์ 3.เนื้อหาการฝึกอบรม 4.การจัดกิจกรรม 5.รูปแบบการเรียนรู้ 6.วิธีการฝึกอบรม 7.สื่อและอุปกรณ์ 8.งบประมาณ 9.คุณค่าหรือประโยชน์ที่ได้รับ และ 10.การประเมินผล⁽⁷⁾ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ความคลุมทั้ง 10 องค์ประกอบดังกล่าว จากนั้นได้จัดทำคู่มือการพัฒนาทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในนักศึกษา เพื่อเสนอต่อมหาวิทยาลัยนครพนม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการฝึกอบรมโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิเสธเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีเป้าหมายในการลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Global status report on alcohol and health 2018 [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2018 [cited 2018 Feb 20]. Available from: <https://www.who.int/publications/item/global-status-report-on-alcohol-and-health-2018>
2. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทย ประจำปี พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพัฒนาการพิมพ์; 2560.
3. กาญจนา แก้วสุวรรณ. ผลของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธการดื่มต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน. บทความวิจัย [อินเทอร์เน็ต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2560 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2560]. เข้าถึงได้จาก: <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/193642>
4. จุฑาวดี กมลพรมงคล, พรนภา หอมสินธุ์, รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์. ผลของการสร้างเสริมสมรรถนะแห่งตนต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองความคาดหวังในผลลัพธ์ และทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนประถมศึกษาชาย. วารสารสาธารณสุข มหาวิทยาลัยบูรพา [อินเทอร์เน็ต]. 2555 [เข้าถึงเมื่อ 21 มีนาคม 2560]; 7(2): [หน้า 84-99]. เข้าถึงได้จาก: <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/phjbuu/article/download/45596/37736/>

